



LIKKUTEI TORAH • ROSH HASHANAH • MAAMAR 6

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'

A Song of Ascents: From the
Depths I Have Called You, Havayah



DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok



LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likutei-torah/rosh-hashanah/6/

1 שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. ממעמקים הוא לשון שעושה עומק משם קראתיך ה' והוא ניתן לומר בעשיית [בעשרת ימי תשובה] [בגמרא נזכר פסוק זה פ"ק [פרק קמא] דברכות (י"א א')]

“A Song of Ascents: From the depths I have called You, Havayah.” “From the depths” (mima’amakim) is an expression for one who makes a depth: from there, “I have called You, Havayah.” And it was instituted to be said during the Ten Days of Teshuvah. [This verse is mentioned in the Gemara: in the first chapter of Berachos (11a),

פ"ג [פרק ג'] דתענית (כ"ג ב') וברכות סדר ויקרא ס"פ ג' ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה בפ' אני חבצלת השרון ובקהלת רבה בפסוק שמור רגליך כאשר.

chapter 3 of Taanis (23b); and in the Rabbos, Seder Vayikra, at the end of section 3; and in Shir HaShirim Rabbah, on the passage “I am the rose of Sharon”; and in Koheles Rabbah, on the verse “Guard your feet when [you go].”

בזח"ב [בזהר חלק ב'] בפ' בשלח (דס"ג ע"ב) ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם וס"פ ויקרא (דכ"ו ע"א) ובפ' אחרי (דס"ט א' וד' ע' [עיינן ע"ב])

In Zohar, Part II, in Parshas Beshalach (63b), and in the Mikdash Melech there; and at the end of Parshas Vayikra (26a); and in Parshas Acharei (69a and 70b);

ובפ' ואתחנן (דרס"ה ע"ב) ובפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפ' ויחי דרכ"א [כי בכל השנה האדם הולך אחר שרירות לבו כמ"ש כי פנו אלי עורף].

and in Parshas Va'eschanan (265b), and in the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there; and in Parshas Vayechi, folio 221.] For all year long a person follows the stubbornness of his heart, as it is written, “For they have turned their back to Me.”

אבל בעשיית [בעשרת ימי תשובה] בכל יום ויום כאו"א [כל אחד ואחד] נתקרב אל השי"ת [השם יתברך] ונתעלה בכל יום יותר עד יוהכ"פ [יום הכפורים] ונעשים כל נשמות ישראל עם השי"ת [השם יתברך] פכ"פ [פנים כפנים] והוא מחמת רצון שרצונו של כל אדם להתקרב אל השי"ת [השם יתברך] בבחי' פנים כו'

But during the Ten Days of Teshuvah, every single day, each and every one draws closer to G-d, may He be blessed, and rises higher each day, until Yom Kippur; and all the souls of Israel become face to face with G-d, may He be blessed. And this is because of will: the will of every person is to come close to G-d, may He be blessed, in the level of “face” (panim), etc.

[ועמ"ש מזה בפי אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר ובסמוך בד"ה שובה ישראל עד ובד"ה לכאר ענין יוהכ"פ [יום הכפורים]].

[And see what is written about this in Parshas Acharei, in the discourse beginning "For on this day He shall atone"; and close by, in the discourse beginning "Return, O Israel, unto"; and in the discourse beginning "To explain the matter of Yom Kippur."]

2 והנה צריך להבין ענין נשמות ישראל דלא כמו שסוברים העולם שהנשמה היא רק החיות והשכל שבתוך האדם שבו משיג את השי"ת [השם יתברך]

Now, we need to understand the matter of the souls of Israel. [It is] not as people think, that the soul is only the life-force and the intellect within a person, with which he grasps G-d, may He be blessed,

כמו שכליכים אחרים שמשיג עניינים אחרים בודאי אינו נקרא נשמות ישראל כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל שהוא למעלה מהשכל [ועמ"ש מענין נשמה בביאור ע"פ ולא תשבית מלח בפי ויקרא]

like other intellects, with which one grasps other subjects. That is certainly not what is called "the souls of Israel," for the soul is "a part of G-d above," which is above intellect. [And see what is written on the matter of the soul in the explanation (biur) on the verse "And you shall not withhold the salt," in Parshas Vayikra.]

אך הענין שהנשמה הוא בפי' יעקב וישראל ונקדים להבין פי' השמים כסאי והארץ הדום רגלי מהו הדום רגלי שהוא מדרגה התחתונה שהיא שרפרף והשמים כסאי

But the matter is that the soul is in two levels, Yaakov and Yisrael. Let us first understand the verse "The heavens are My throne, and the earth is My footstool." What is "My footstool"? It is the lowest level, which is a stool. And "the heavens are My throne"

והוא מדרגה עליונה והאמת כך הוא שהמלאכים עליונים עומדים תמיד באימה ויראה בלי שום מח"ז כלל מחמת שהם משיגים תמיד אלהות בהתגלות אמנם בהארץ אינו כן בהתגלות אלהות. [מחשבה זרה]

is the higher level. And in truth it is so: the supernal angels stand constantly in dread and awe, without any stray thought at all, because they constantly grasp G-dliness openly. But on the earth it is not so with the revelation of G-dliness.

3 ולכאורה הוא תמוה שהרי נאמר אני הוי' לא שניתי. אך התירוץ ע"ז דהנה יש ב' בחי' סוכ"ע וממכ"ע

[וממלא כל עלמין]

At first glance this is puzzling, for it is said, "I, Havayah, have not changed." But the answer to this is that there are two levels: the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin).

והנה בבחי' סוכ"ע אין שום שינוי קודם הבריאה ולאחר הבריאה בכל עולמות עליונים ותחתונים בשהו כעיגול שמתעגל ומסבב אף למטה והוא למעלה מן השכל והזמן היה הוה ויהיה ברגע אי שאין השכל משיג זה

Now, in the level of sovev kol almin there is no change at all between before the creation and after the creation; [it is] in all the worlds, higher and lower, equally, like a circle that curves around and encircles even below. And it is above intellect and time: "was, is and will be" in one instant, which the intellect does not grasp.

אמנם השינוי הוא בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] דהנה בע"מ [בעשרה מאורות] נברא העולם שנשתלשלו מאמר יהי אור ויהי כן יהי רקיע ויהי כן והשינוי הוא מצד המקבלים כי כל עולם משיג לפי שכלו.

The change, however, is in the level of memalei kol almin. For the world was created with Ten Utterances, which descended in a chain: the utterance "Let there be light," and it was so; "Let there be a firmament," and it was so. And the change is from the side of the recipients, for each world grasps according to its intellect.

וזהו השמים כסאי עולמות עליונים משיגים יותר אלהות והארץ הדום רגלי הם המדרגה התחתונה שאינם משיגים כ"כ [כל כך].

And this is [the meaning of] "The heavens are My throne": the higher worlds grasp G-dliness more; "and the earth is My footstool": these are the lowest level, which do not grasp as much.

(ועמ"ש באריכות ע"פ השמים כסאי. דר"ל [דרוזה לומר] שמבחי' השמים שהוא מקיף עליון הסוכ"ע משם דייקא נמשך להיות בחי' כסאי שהוא מקור לג"ע [לגן עדן] העליון ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד].

(And see what is written at length on the verse "The heavens are My throne." That is to say: from the level of "the heavens," which is the supernal encompassing light (makif), the sovev kol almin, from there specifically it is drawn down to become the level of "My throne," which is the source of the higher Gan Eden. And see in Etz Chaim, the Gate of the Throne of Glory.

וענין בחי' זו כנשמה הוא בחי' יחידה שלמעלה מהשכל בכל מאדך בחי' רצוא שבחי' זו נקי' השמים ועמ"ש בד"ה יכ המצוה הזאת בפ"י לא בשמים היא כו'. ובחי' ארץ זהו המשכה למטה בחי' שוב.

And this level in the soul is the level of yechidah, which is above intellect: "with all your might" (bechol me'odecha), the level of ratzo (running forth); this level is called "the heavens." And see what is written in the discourse beginning "For this commandment," on the explanation of "It is not in heaven," etc. And the level of "earth" is the drawing downward, the level of shov (returning).

וגם י"ל [יש לומר] ב' בחי' אלו דכסאי והדום רגלי זהו ענין מקור ב' בחי' עלמין סתימין ועלמין דאתגליין. ומכ"ז [ומכל זה] יובן איך שבי' בחי' אלו דשמים וארץ הנ"ל שייכים לב' בחי' ישראל ויעקב המבואר לקמן בסמוך

It may also be said that these two levels, "My throne" and "My footstool," are the matter of the source of the two levels of the hidden worlds (almin stimin) and the revealed worlds (almin d'isgalyan). And from all this it will be understood how these two levels of heaven and earth mentioned above relate to the two levels of Yisrael and Yaakov, explained shortly below:

כי השמים שהוא בחי' יחידה זהו בחי' ישראל ויעקב הוא בחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] המתלכשים בכלים וזהו בחי' והארץ הדום כו' וז"ש [וזהו שכתוב] וישב יעקב בארץ מגורי אביו כו' וכמ"ש במ"א על פסוק זה שזהו ענין ההמשכה בבחי' שוב)

for "the heavens," which is the level of yechidah, is the level of Yisrael; and Yaakov is the level of nefesh, ruach and neshamah, which are vested in vessels, and this is the level of "and the earth is [My] footstool," etc. And this is [the meaning of] what is written, "And Yaakov dwelt in the land of his father's sojournings," etc., as is explained elsewhere on this verse, that this is the drawing-down in the level of shov.)

והנה כמו שבכללות החיות יש ב' בחי' סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] כמ"כ [כמו כן] כנשמת האדם יש ג"כ ב' בחי' אלו וע"ז נאמר ויברא את האדם בצלמו בצלם אלקים וזהו ענין ב' הבחי' יעקב וישראל.

Now, just as in the life-force as a whole there are two levels, sovev kol almin and memalei kol almin, so too in the soul of man there are also these two levels. And of this it is said, "And He created man in His image, in the image of Elokim"; and this is the matter of the two levels, Yaakov and Yisrael.

(ועמ"ש מענין זה שבנשמה יש ב' בחי' כמו סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] בד"ה ציון במשפט תפדה.
ועמ"ש בד"ה כי תצא שזהו ענין בצלמו בצלם אלקים. וע' בזהר וישלח)

(And see what is written on this matter, that in the soul there are two levels like sovev kol almin and memalei kol almin, in the discourse beginning "Zion shall be redeemed with justice." And see what is written in the discourse beginning "When you go out," that this is the matter of "in His image, in the image of Elokim." And see in the Zohar, Vayishlach)

(דף קע"ד א') דבחי' ישראל ובחי' יעקב זהו כענין בחי' הוי' ובחי' אלקים נמצא שזהו ענין בצלמו בצלם אלקים כו'

(folio 174a), that the level of Yisrael and the level of Yaakov are like the level of Havayah and the level of Elokim. It follows that this is the matter of "in His image, in the image of Elokim," etc.,

שהוא בחי' סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] בחי' יעקב יו"ד עקב הוא חכמה דהיינו השכל מה שהוא משיג אלהות ומה שמאיר ומחיה את הגוף ברמ"ח אבריו [אברים] הוא

which is the level of sovev kol almin and memalei kol almin. The level of Yaakov is yud [and] eikev (heel): [the yud] is Chochmah (wisdom), that is, the intellect, with which he grasps G-dliness; and that which illuminates and animates the body in its 248 limbs is

רק עקב מן הנשמה בחי' רגלי הנשמה (וכמ"ש מזה סד"ה שמאלו תחת לראשי ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה לא הביט און ביעקב)

only the heel of the soul, the level of the feet of the soul. (As is explained on this at the end of the discourse beginning "His left hand is under my head"; and see what is also written on this in the discourse beginning "He has not beheld iniquity in Yaakov.")

ובחינת ישראל הוא לי ראש והוא בחי' נשמה שהיא למעלה מן הגוף ומן השכל ובחי' זו הוא א' יחיד ומיוחד עם השי"ת [השם יתברך] כלי שום פירוד בשום אופן

And the level of Yisrael is li rosh ("a head for Me"), and it is the level of the soul that is above the body and above the intellect. And this level is one, unique and united with G-d, may He be blessed, without any separation in any way.

(ועמ"ש מזה בד"ה ולהבין בתוספת ביאור ענין השופר ועמ"ש מענין פי' ישראל לי ראש ס"פ שלח בד"ה אני דפי' ציצית ועמ"ש בד"ה יונתי ועמ"ש עוד מזה בד"ה ואתחנן גבי ועתה ישראל שמע כו')

(And see what is written on this in the discourse beginning "And to understand," in the additional explanation of the matter of the shofar. And see what is written on the meaning of Yisrael as li rosh at the end of Parshas Shelach, in the discourse beginning "I" (Ani) in the passage of tzitzis. And see what is written in the discourse beginning "My dove." And see what is further written on this in the discourse beginning "And I besought," regarding "And now, O Israel, hearken," etc.:

שבחי' ישראל ובחי' יעקב זהו כענין שמשא וסיהרא וכמו בהשמש אין שום שינויים בחי' לא שניתי כך בבחי' ישראל כו' ע"ש וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ שמיני)

that the level of Yisrael and the level of Yaakov are like the sun and the moon (shimsha and sihara): just as in the sun there are no changes at all, the level of "I have not changed," so in the level of Yisrael, etc.; see there. And see in the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto), at the beginning of Parshas Shemini.)

ובחי' זו יש בכאוי"א [בכל אחד ואחד] מישראל אפי' [אפילו] קל שבקלים ומ"ש הכרת תכרת הנפש מחמת שעיקר עבירות חמורות שהוא חייבי כריתות זה נאמר על בחי' יעקב שנכרתה משרשה

And this level is in each and every one of Israel, even the lowest of the low. And as for what is written, "The soul shall be utterly cut off," because the chief grave transgressions are those that carry kareis (excision): this is said of the level of Yaakov, which is cut off from its root;

אבל בחי' ישראל אינה נפרדת ממנו ית' בשום אופן [ועמ"ש בד"ה שחורה אני גבי בני אמי נחרו בי ובד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] בענין כי אבי ואמי עזבוני כו'].

but the level of Yisrael is not separated from Him, may He be blessed, in any way. [And see what is written in the discourse beginning "I am black," regarding "My mother's sons were incensed against me"; and in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," on the matter of "For my father and my mother have forsaken me," etc.]

4 ומ"ש שובה ישראל עד הוי' אלקיך. ולכאורה הוא תמוה ישראל מה חטא והלא אינה נפרדת ומה צריך תשובה.

And as for what is written, "Return, O Israel, unto Havayah your G-d": at first glance this is puzzling. Yisrael, what sin did it commit? Is it not inseparable? And what need does it have for teshuvah?

אך זהו שאמר הושע הנביא כי כשלת בעונך עד"מ אדם הנכשל ברגלו באבן הכאה קטנה ומזה נופל כל גופו וראשו מגיע לארץ בהכאה גדולה מחמת שהראש הוא גבוה יותר.

But this is what the prophet Hoshea said: "For you have stumbled in your iniquity." By way of analogy: a person who stumbles with his foot on a stone, a small blow, and from this his whole body falls and his head reaches the ground with a great blow, because the head is higher.

כך הוא הנמשל כשאדם נכשל בעון קל אפי' [אפילו] ביטול תורה שאפשר לו לעסוק בתור' [בתורה] ואינו עוסק או ביטול מ"ע [מצות עשה]

So it is in the analogue: when a person stumbles in a light sin, even neglect of Torah, when he is able to occupy himself with Torah and does not, or neglect of a positive commandment,

כמו צדקה שאפשר לו ליתן ואינו נותן ומכ"ש [ומכל שכן] בעברו על מל"ת [מצות לא תעשה] אף שנראה לאדם עבירה קטנה והוא

such as charity, when he is able to give and does not give; and all the more so when he transgresses a prohibitive commandment, even though it seems to a person a small transgression; and it is

כמו שדחה רגלו ממקום מעמדו והוחלק מעט אף כאן שנכשל בעון הנ"ל דהיינו רגלי השכינה בחי' יעקב מחמת זה נופל הנשמה בחי' ישראל לצד אחר ואינה מאירה בעקבו [היינו

like one whose foot is pushed from where it stands and slips a little. Here too, when he stumbles in the sin mentioned above, that is, [when] the feet of the Shechinah (Divine Presence), the level of Yaakov, [stumble], because of this the soul, the level of Yisrael, falls to another side and does not shine in his heel. [That is,

כמו הלבנה כשמתרחקת מן השמש וחציה התחתון הוא חושך לפי שאינו מקבל אור השמש כך הרשעים בחשך ידמו והנשמה שבתוך הגוף אינה מאירה כלל היינו שאין מאיר בה מבחי' ישראל שהוא בחי' שמשא כו'.

like the moon when it moves away from the sun, and its lower half is dark because it does not receive the sun's light. So "the wicked are silenced in darkness," and the soul within the body does not shine at all; that is, nothing shines in it from the level of Yisrael, which is the level of the sun (shimsha), etc.

5 ועדיין י"ל [יש לומר] פי' עון עקבי יסובני פי' שעם היות שהחטא הוא בבחי' עקב ורגלי הנשמה עכ"ז [עם כל זה] זהו הגורם שגם בחי' הסובב והמקיף של הנשמה אינו מאיר וזהו ענין עונותי עברו ראשי.

Along these lines one may explain the meaning of "The iniquity of my heels surrounds me": the meaning is that although the sin is in the level of the heel and the feet of the soul, nevertheless this is what causes the encompassing and surrounding level of the soul, too, not to shine. And this is the matter of "My iniquities have passed over my head."

(וע' בזהר פי' מקץ דקצ"ח סע"א [סוף עמוד א] ודקצ"ט רע"א) ולזה צריך תשובה. וזהו ג"כ פי' שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

(And see in the Zohar, Parshas Mikeitz, at the end of 198a and the beginning of 199a.) And for this, teshuvah is needed. And this is also the meaning of "Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One."

ולכאורה למה נאמר ג' שמות אך הפי' הוא כך שמע לשון הבנה ישראל הוא בחי' הנשמה הנקרא ישראל וכ"א צריך לומר לנשמה שמע והבן אתה ישראל בחי' הנשמה ה' אלקינו ה'

At first glance, why are three Names said? But the meaning is as follows: "Hear" is a term for understanding. "Israel" is the level of the soul that is called Yisrael. And each one must say to the soul: Hear and understand, you, Yisrael, the level of the soul: "Havayah our G-d, Havayah,"

שהוא פי' הי' [היה] הוה ויהיה ברגע א' וע"כ נרמז הכל בתיבה א' ה' שהוא למעלה מהשכל הוא אלהינו which means "was, is and will be" in one instant; and therefore it is all alluded to in one word. Havayah, which is above intellect, is "our G-d,"

היינו כחינו וחיותנו ה' אחד הוא כולא חד ובחי' נשמה זו הנקרא ישראל נתאחד עם הוי' ב"ה [ר"ל] רוצה לומר

that is, our strength and our life-force. "Havayah is One" is "all is one" (kula chad). And this level of the soul, which is called Yisrael, is united with Havayah, blessed be He. [That is to say:

כי ב' שמות הוי' שבק"ש [שבקריאת שמע] הוא ע"ד מ"ש בזהר פי' אחרי (דע"ג א') קב"ה [קודשא בריך הוא] סתים וגליא היינו סכ"ע [סובב כל עלמין] וממכ"ע [וממלא כל עלמין] וכמ"כ [וכמו כן] ישראל סתים וגליא

the two Names Havayah in the recital of Shema are along the lines of what is said in the Zohar, Parshas Acharei (73a): "The Holy One, blessed be He, is hidden and revealed," that is, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin); and likewise, "Israel is hidden and revealed."

והיינו שבחיי ישראל זהו בחיי הסובב והמקיף שבנשמה וזהו שנתאחד עם שם הוי" ב"ה הסוכי"ע]
וכשיתבונן כך מזה נתעורר מדת האהבה להשי"ת [להשם יתברך]

And this means that the level of Yisrael is the encompassing and surrounding level within the soul, and this is what is united with the Name Havayah, blessed be He, the sovev kol almin.] And when one contemplates this, from this the attribute of love for G-d, may He be blessed, is aroused.

וזהו ואהבת את הוי" אלקיך פי' שהוא תמיד אלהיך ולא כמו הבן שנלקח ממוח האה ונפרד ממנו אח"כ
ואעפ"כ [ואף על פי כן] יש לו אהבה לבנו

And this is [the meaning of] "And you shall love Havayah your G-d": that is, that He is always "your G-d." And not like a son, who is taken from the brain of the father and afterwards becomes separate from him; and even so, he has love for his son,

אך אינו שוה לכל נפש יש בן שיכול למסור נפשו בשביל אהבת אביו ויש בן שאין לו מס"נ [מסירות נפש]
but it is not the same for every soul: there is a son who can give up his life for the love of his father, and there is a son who has no self-sacrifice (mesirus nefesh);

וגם אינו מחויב ע"פ הדין כי חייך קודמין ואבדתו ואבדת אביו אבדתו קודמת כו'. וזה מחמת שהוא
נהיה מהות בפ"ע [בפני עצמו].

nor is he obligated [to it] by law, for "your life comes first," and "his own lost object and his father's lost object: his own lost object comes first," etc. And this is because he has become an entity of his own.

אך הנשמה אינו כך רק כולא חד ואינה נפרדת ממנו ית' כלל [ועי' בזהר תרומה (דקל"ו סע"ב [סוף עמוד ב])]
But the soul is not so; rather, "all is one," and it is not separated from Him, may He be blessed, at all. [And see in the Zohar, Terumah (end of 136b),

ובאדר"י [ובאדרא זוטא] (דרצ"א א') ועד"י יובן בנש"י [בנשמות ישראל] ועמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן בענין
עדות לישראל ועמ"ש בד"ה וכל בניך בפ"י בינה בן י"ה כו']

and in the Idra Zuta (291a); and in the same way it will be understood regarding the souls of Israel. And see what is written in the discourse beginning "These are the accounts of the Mishkan," on the matter of "a testimony to Israel"; and see what is written in the discourse beginning "And all your children," on the explanation of Binah as ben Yah ("son of Yah"), etc.]

לכן מוכרח להיות לה אהבה אפי' [אפילו] בכל לבבך ובכל נפשך במס"נ [במסירות נפש] ממש וזה האהבה שהיא מחמת שה' אלהיך יש בכל אחד ואחד מישראל אפי' [אפילו] בקל שבקלים

Therefore it must necessarily have love, even “with all your heart and with all your soul,” with actual self-sacrifice. And this love, which is because “Havayah [is] your G-d,” is in each and every one of Israel, even in the lowest of the low,

כמאמר אע"פ [אף על פי] שחטא ישראל הוא אך האהבה היא מסותרת אצלו (ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני כו') כמו אור הנר שמסתירים אותו במקום חושך. לכך צריך לעשות תשובה להסי' ר החושך ולגלות מצפוננו וזהו שובה ישראל:)

as the saying [goes], “Although he has sinned, he is Israel.” But the love is hidden within him (and see what is written on this in the discourse beginning “I am black,” etc.), like the light of a candle that is hidden in a dark place. Therefore one must do teshuvah, to remove the darkness and to reveal what is hidden in him. And this is “Return, O Israel.”

6 ב והעצה לגלות מצפוני לבו להסיר החושך שכך הוא דהנה יש ב' מיני רחמנות אב הרחמן ואב הרחמים ופ' אב הרחמן הוא המרחם על העדם במה שהשכל מחייב לרחם עליו

2. And the way to reveal the hidden recesses of his heart, to remove the darkness, is as follows. There are two kinds of compassion: “the compassionate Father” (Av HaRachaman) and “the Father of compassion” (Av HaRachamim). The meaning of “the compassionate Father” is one who has compassion on a person to the extent that the intellect obliges having compassion on him,

כמו למשל אדם יש לו מדת רחמנות זו שמרחם על חברו כשמפייסו אחר שצערו פעם ושתים שהשכל מחייבו למחול לו ולא יותר וזו ג"כ בחי' אב הרחמן אצל השי"ת [השם יתברך] כביכול

as, for example, a person has this attribute of compassion: he has compassion on his fellow when [the fellow] appeases him after having pained him once or twice, for the intellect obliges him to forgive him, but no more. And this, too, is the level of “the compassionate Father” with G-d, may He be blessed, so to speak.

אבל מדת אב הרחמים הוא רחמים גדולים בלי שיעור אף שאין השכל מחייב למחול לו ולרחם עליו.

But the attribute of “the Father of compassion” is great compassion without limit, even when the intellect does not oblige forgiving him and having compassion on him.

דהיינו אחר שחטא הרבה פעמים מאד אעפ"כ [אף על פי כן] כשמבקשים ממנו סלח לנו אבינו גי"פ [גי פעמים]
בכל יום הוא מוחל וסולח לו וזהו פי' חנון המרבה לסלוח וצריכים אנו לעורר רחמים גדולים

That is: after he has sinned very many times, nevertheless, when we ask of Him, "Forgive us, our Father," three times every day, He pardons and forgives him. And this is the meaning of "Gracious One, who forgives abundantly." And we need to arouse great compassion,

דהיינו ביגמה"ר [בי"ג מדות הרחמים] מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע שמגביה העון ועובר על פשע
שמעבירו הוא מי אל כמוך.

that is, the Thirteen Attributes of Mercy: "Who is a G-d like You, who bears iniquity and passes over transgression": He lifts up the iniquity; "and passes over transgression": He makes it pass away. This is "Who is a G-d like You."

וזהו כי אבי ואמי עזבוני היינו בחי' אב הרחמן ועכ"ז [ועם כל זה] וה' יאספני היינו בחי' אב הרחמים

And this is [the meaning of] "For my father and my mother have forsaken me": this is the level of "the compassionate Father"; and nevertheless, "Havayah will gather me in": this is the level of "the Father of compassion."

אך האריך מעוררים רחמים גדולים הוא על פי מ"ש והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה והשבות אל
לבבך כו'.

But how does one arouse great compassion? It is according to what is written: "And it shall be, when all these things come upon you... and you shall bring back to your heart," etc.

פי' והשבות דהיינו שישב א"ע [את עצמו] אל לבבו שמקודם צריך לידע מקומו ושרשו שהיה מתחלה
ועכשיו סר ממנו בכדי שידע לחזור למקומו הראשון כי מי שאינו יודע ביתו ותועה בדרך אינו יודע
להיכן לחזור

The meaning of "and you shall bring back" is that he should bring himself back to his heart: first he must know his place and his root, where he was at first and from which he has now turned away, so that he may know [how] to return to his original place. For one who does not know his home and is lost on the road does not know where to return to.

וצריך ג"כ להכיר ולהבין מקומו שהוא עכשיו באיזה מקום הוא תועה וכשישים אל לבו זאת וימצא א"ע [את עצמו] שלבבו פונה מן דרך הישר אל תאוות.

And he must also recognize and understand his place where he is now, in what place he is lost. And when he takes this to heart and finds in himself that his heart turns from the straight path to cravings —

7 ואם לחשך אדם לאמר הלא ה' פעל זאת שהוריד הנשמה למטה וגם חורבן ב"ה מי זה אמר ותהי אם ה' לא צוה לזה משיב הפ' אשר הדיחך ה' אלקיך שמה שכוונת השי"ת [השם יתברך] היתה להדחה בעלמא וכשיתבונן

And if a person whispers to you, saying, "Surely G-d did this, that He brought the soul down below; and also the destruction of the Holy Temple: 'Who is it that spoke and it came to be, if G-d did not command it?'" , to this the verse replies: "where Havayah your G-d has driven you," meaning that the intention of G-d, may He be blessed, was merely a driving-away. And when he contemplates

שהוא במקום נמוך בגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] בזה מעורר עליו רחמים גדולים על חלק אלוה שיש לו שנתאחד עם ה' ב"ה שנפל ונתרחק כ"כ [כל כך] מאיגרא רמא ממקום חיותו.

that he is in a low place, in the body and the animal soul, by this he arouses great compassion upon himself, for the part of G-d that he has, which is united with G-d, blessed be He, and which has fallen and become so distant, "from a high roof," from the place of its life.

8 וזהו וישוב אל ה' וירחמהו פי' שירחם על השי"ת [השם יתברך] ב"ה. ולזה אנו אומרים כל הווידוים אשמנו בגדנו כו'.

And this is [the meaning of] "And he shall return to Havayah, and he will have compassion on Him": the meaning is that he should have compassion on G-d, may He be blessed, blessed be He. And for this [reason] we say all the confessions, "We have been guilty, we have betrayed," etc.

דלכאורה למה זה הסיפור והלא השי"ת [השם יתברך] יודע תעלומות לב. אך כ"ז [כל זה] אנו אומרים כדי לעורר רחמים גדולים

For at first glance, why this recounting? Surely G-d, may He be blessed, knows the secrets of the heart! But we say all this in order to arouse great compassion.

לכן אומרים קודם אשמנו אלהינו שהוא חכנו וחיותנו ואלהי אבותינו הוא גבוה מעל גבוה (ועמ"ש מזה בד"ה אלה תולדות יצחק)

Therefore, before “We have been guilty,” we say “our G-d,” which is our strength and our life-force, “and the G-d of our fathers,” which is high above the high (and see what is written on this in the discourse beginning “These are the generations of Yitzhak”),

והוא מאיגרא רמא כו' ומחמת זה נתעורר רחמים גדולים מלמעלה וממילא נתעורר אצל האדם ג"כ אהבה להבורא ית'.

and it is [fallen] “from a high roof,” etc. And because of this, great compassion is aroused from Above, and as a matter of course love for the Creator, may He be blessed, is also aroused in the person.

אך לא ישאר בכך שלא יעשה כלום כמה שסוברין העולם שזהו תכלית השלימות כשיש לו מעט אהבה. But one should not remain at this, doing nothing [more], as people think, that this is the ultimate perfection, when one has a little love.

אך העיקר הוא להמשיך אלהותו ית' למטה להיות לו דירה בתחתונים שזהו דוקא תכלית הבריאה לזכור תמיד ולהתבונן שמלא כל הארץ כבודו ולהאריך בזה.

Rather, the main thing is to draw His G-dliness, may He be blessed, down below, so that He have a dwelling place among the lower realms, which is precisely the purpose of creation: to remember always and to contemplate that “the whole earth is full of His glory,” and to dwell at length on this.

9 וזהו תענוג עליון וכל המאריך בא ח"ד כו'. אך איך הוא ההמשכה הוא ע"י תורה ומצות שהם רמ"ח אברין דמלכא וכל התורה שמותיו של הקב"ה

And this is the supernal delight, and “whoever prolongs [the word] Echad (One),” etc. But how is the drawing-down [accomplished]? It is through Torah and mitzvos, which are “the 248 limbs of the King”; and the whole Torah is the Names of the Holy One, blessed be He.

וזה יכול כ"א אפי' [אפילו] הדיוט כשאומר הלכה ואגדה כו' או כשעושה איזה מצוה וכלבד שיכוין להמשיך אלהותו ית' אל חיותו וחלקו ממעל

And this each one can do, even a simple person, when he says halachah and aggadah, etc., or when he performs some mitzvah, provided that he intends to draw His G-dliness, may He be blessed, into his life-force and his portion from above,

כי חלק ה' עמו שיתאחד וידבק חלקו עם השי"ת [השם יתברך] ויתגלה אלהותו ית' לעין כל כמאמר כי עין בעין יראו ונגלה כבוד הוי' וזהו לשם יחוד כו'

for “the portion of Havayah is His people”: that his portion should become united and cleave to G-d, may He be blessed, and His G-dliness, may He be blessed, be revealed to every eye, as it is said, “For eye to eye they shall see,” and “The glory of Havayah shall be revealed.” And this is [the meaning of] “For the sake of the unification,” etc.,

לפי פשוטו שלא יחפוז שום דבר כמ"ש מי לי בשמים כו' וא"א להמשיך אלהותו ית' כ"א לתוך כלי [כלים] דהיינו תומ"צ [תורה ומצות] וכל אותיות התורה הם כלים כמ"ש וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב

in its plain sense: that he should desire nothing [else], as it is written, “Whom do I have in heaven,” etc. And it is impossible to draw down His G-dliness, may He be blessed, except into vessels, that is, Torah and mitzvos; and all the letters of the Torah are vessels, as it is written, “and vessels differing one from another, and royal wine in abundance,”

דהיינו השראת השכינה ובזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] קיים היה עיקר השראת השכינה בק"ק [בקדש הקדשים] ומשם מתפשט לכל העולם ועכשיו כשחרב בהמ"ק [בית המקדש] אין להקב"ה בעולמו

that is, the resting of the Shechinah (Divine Presence). When the Holy Temple stood, the main resting of the Shechinah was in the Holy of Holies, and from there it spread out to the whole world. And now that the Holy Temple is destroyed, “the Holy One, blessed be He, has in His world

אלא ד"א [ד' אמות] של הלכה עיקר השראת השכינה ומשם מתפשט לכל העולם כולו כמו הנשמה שעיקר השראתה במוח ומשם מתפשטת לכל הגוף כולו להחיות.

only the four cubits of halachah”: [these are] the main resting of the Shechinah, and from there it spreads out to the entire world, like the soul, whose main resting is in the brain, and from there it spreads out to the whole body to give it life.

[וביאור הענין היינו כי יש ב' בחי' תשובה הא' מלמטה למעלה וזהו ע"י התפלה שהיא בחי' סולם מצוב ארצה כו'

[The explanation of the matter is that there are two levels of teshuvah. The first is from below upward, and this is through prayer, which is the level of “a ladder set on the earth,” etc.,

עד שעייז מתחבר ומתאחד בחי' הנשמה שבתוך הגוף עם בחי' מקורה ושרשה בחי' מזליה להיות שובה ישראל דייקא שיהיה העבודה בבחי' ומדרגת ישראל

until through this the level of the soul that is within the body joins and becomes one with the level of its source and root, the level of its mazal, so that it be "Return, O Israel" specifically: that the service be in the level and rank of Yisrael,

שהוא בחי' סובב ומקיף שבנפש ועיין מענין בחי' עבודה זו סד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד כו' וזהו ענין למס"נ [למסירות נפש] באחד בק"ש [בקריאת שמע].

which is the encompassing and surrounding level within the soul. And see on the matter of this level of service at the end of the discourse beginning "For the thing is very near to you," etc. And this is the matter of self-sacrifice (mesirus nefesh) at [the word] Echad in the recital of Shema.

10 ואחר כך צ"ל תשובה מלמעלה למטה להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה אל הארת הנשמה שבתוך הגוף והיינו ע"י התורה ומצות וכמ"ש במ"א ע"פ קומי לך רעיתי יפתי כו'.

And afterwards there must be teshuvah from above downward: to draw the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from above downward into the illumination of the soul that is within the body. And this is through the Torah and mitzvos, as is explained elsewhere on the verse "Arise, my love, my fair one," etc.

ותשובה זו שמלמעלה למטה מבואר בזהר פ' ויקרא (די"ו ע"א) וב' בחינות תשובה אלו זהו ענין יסובבנהו יבוננהו כמשי"ת [כמו שיתבאר]

And this teshuvah from above downward is explained in the Zohar, Parshas Vayikra (16a). And these two levels of teshuvah are the matter of "He encircled him, He instructed him," as will be explained.]

וזהו ג"כ פ"י ימצאהו בארץ מדבר. פ"י ימצאהו לחלק אלוה במקום הקליפות כשנמשך אחר תאוות הגוף ההוה ונפסד.

And this is also the meaning of "He found him in a desert land." "He found him" means: [He finds] the part of G-d in the place of the kelipos (husks), when it is drawn after the cravings of the body, which comes into being and perishes.

ובתהו ילל ישימון יסובבנהו פי' יתעורר רחמים גדולים שהוא כתר שהוא סובב ומקיף [ועי' מתגלה ג"כ בחי' הסובב והמקיף שבנפש להיות שובה ישראל דייקא]

“And in the waste, a howling wilderness, He encircled him”: the meaning is that great compassion will be aroused, which is Keser (the Crown), which encompasses and surrounds. [And through this the encompassing and surrounding level within the soul is also revealed, so that it be “Return, O Israel” specifically;

והוא ענין התקשרות בחי' סתים שבנשמה בבחי' סתים דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] כביכול דיינו בבחי' סוכ"ע וזהו ענין יסובבנהו ואח"כ נמשך להאיר בפנימית ע"י התומ"צ [התורה ומצות]

and this is the bonding of the hidden level within the soul with the hidden level of the Holy One, blessed be He, so to speak, that is, with the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And this is the matter of “He encircled him.” And afterwards it is drawn down to shine in an inward manner, through the Torah and mitzvos;

וזהו ענין יבוננהו וכתרגומו אלפינון פתגמי אורייתא וגם מלשון בנין ע"ד מ"ש ויבן ה' אלקים כו'.

and this is the matter of “He instructed him” (yevonenehu), as the Targum renders it, “He taught them the words of the Torah”; and also from the term binyan (building), along the lines of what is written, “And Havayah Elokim built,” etc.

11 ועמ"ש בד"ה וכל בניך למודי מענין אל תקרי בניך אלא בוניך ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה יונתי ובד"ה תורה צוה וגם יסובבנהו היינו שהקיפם בענני כבוד

And see what is written in the discourse beginning “And all your children [shall be] taught,” on the matter of “Do not read banayich (your children) but bonayich (your builders)”; and see what is also written on this in the discourse beginning “My dove” and in the discourse beginning “The Torah [Moshe] commanded.” And also, “He encircled him” means that He surrounded them with the Clouds of Glory;

וזהו ענין חג הסוכות שאחר יוהכ"פ [יום הכפורים] ועשיית [ועשרת ימי תשובה] שעיי' נמשכים התגלות מקיפים עליונים מבחי' סוכ"ע ואח"כ נמשכי' [נמשכים / נמשכין] ומתגלי' ג"כ בבחינת פנימית בשמיני עצרת כו'

and this is the matter of the festival of Sukkos, which comes after Yom Kippur and the Ten Days of Teshuvah, through which revelations of supernal encompassing lights (makifim) are drawn down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); and afterwards they are drawn down and revealed also in an inward manner on Shemini Atzeres, etc.,

וכמ"ש במ"א] יבוננהו פי' יתבונן שמכה"כ [שמלא כל הארץ כבודו] להמשיך אלהותו ית' שיהיה לו דירה בתחתונים ע"י תומ"צ [תורה ומצות] כו'.

as is explained elsewhere.] "He instructed him" (yevonenehu) means yisbonen, he will contemplate that "the whole earth is full of His glory," [so as] to draw down His G-dliness, may He be blessed, so that He have a dwelling place among the lower realms through Torah and mitzvos, etc.

כנשר הוא רחמנות רחמים גדולים יעיר קנו כו' ויהיה התגלות אלהותו ואז ה' בדד ינחנו כו' [ועמ"ש מזה בד"ה כנשר יעיר כו']:

"As an eagle" is compassion, great compassion; "stirs up its nest," etc., and there will be a revelation of His G-dliness; and then "Havayah alone shall lead him," etc. [And see what is written on this in the discourse beginning "As an eagle stirs up," etc.]

12 וזהו פי' ממעמקים מדבר המעמיק שמביא לידי עומקא דליבא דהיינו מחמת שיתבונן שהנשמה מתייחדת עמו וחלק מהנשמה מאירה בגוף

And this is the meaning of "From the depths": it speaks of one who goes deep, which brings [him] to the depth of the heart (umka deliba). That is, because he will contemplate that the soul is united with Him, and a part of the soul shines in the body,

והוא רחוק מאד מהשרש שלה מחמת החושך והענן זה מביא לידי גילוי עומקא דליבא שירצה רק התגלות אלהותו ית' שיהיה מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] ע"י תומ"צ [תורה ומצות] כנ"ל [וגם

and it is very far from its root because of the darkness and the cloud; this brings to the revelation of the depth of the heart: that he will want only the revelation of His G-dliness, may He be blessed, so that "the whole earth [be] full of His glory," through Torah and mitzvos, as mentioned above. [And also,

כי שרש העומקא דליבא הוא נמשך מבחי' המקיף של הנשמה שכאשר היא מאירה בתוך הנשמה שבגוף because the root of the depth of the heart is drawn from the encompassing level of the soul; for when it shines within the soul that is in the body,

אזי הוא מתגלה בבחי' עומקא דליבא ותעלומות לב וכמ"ש בד"ה שמאלו תחת לראשי הנ"ל גבי ובכל מאדך ובד"ה

then it is revealed as the level of the depth of the heart and the hidden recesses of the heart, as is explained in the discourse beginning "His left hand is under my head," mentioned above, regarding "and with all your might," and in the discourse beginning

כי תצא גבי לך אמר לבי בקשו פני כו' שפנימית הלב הוא הארה והמשכה מבחי' סוכ"ע ועמ"ש בביאור ע"פ כי המצוה הזאת.

“When you go out,” regarding “Of You my heart has said, ‘Seek My face,’” etc., that the inwardness of the heart is an illumination and drawing-down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And see what is written in the explanation (biur) on the verse “For this commandment.”

ולכן נקרא המקיף של הנשמה בשם מזל ע"ש [על שם] שמזיל וממשיך כו' וזהו שנקרא ג"כ ממעמקים שמביא וממשיך בחי' עומקא דליבא.

And therefore the encompassing [level] of the soul is called by the name mazal, because it drips down (mazil) and draws down, etc. And this is why it is also called “from the depths” (mima'a-makim): for it brings and draws down the level of the depth of the heart.

וע' בזהר בשלח (דס"ג ע"ב) ממעמקים עמקא דכולא שמשפיע בבחי' עומקא דבירא כו' אמר ר' [רבין] חזקיה כד כו' אשרי כולא ואכליל כולא בהאי עמיקא עילאה.

And see in the Zohar, Beshalach (63b): “From the depths”: the depth of all, which bestows into the level of “the depth of the well,” etc. “Rabbi Chizkiyah said: When,” etc., “[He] causes all to rest and includes all in this supernal depth.”

והיינו גילוי בחי' סוכ"ע סתימא דכל סתימין כו' ע"ש ועד"ז יובן בנפש שהגילוי מבחנית סתים שבנשמה שהוא מבחי' הסובב והמקיף הוא בבחי' עומקא דליבא כנ"ל]

And this is the revelation of the level of sovev kol almin, “the most hidden of all hidden,” etc.; see there. And in the same way it will be understood in the soul: the revelation from the hidden level within the soul, which is from the encompassing and surrounding level, is in the level of the depth of the heart, as mentioned above.]

וזהו קראתיך ה' כאדם הקורא לחבירו שיבוא אצלו כך הוא קורא להשי"ת [להשם יתברך] (ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל עד)

And this is “I have called You, Havayah”: as a person who calls his friend to come to him, so he calls G-d, may He be blessed (and see what is written on this in the discourse beginning “Return, O Israel, unto”),

שיתגלה אלהותו בעולם התחתון שיהיה נגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כמו בעולם העליון:

that His G-dliness be revealed in the lower world, that “the glory of Havayah shall be revealed, and all flesh shall see together,” as in the higher world.

13 ה' שמעה בקולי. שמעה לשון הבנה שיתבונן בקולי ולא אמר לקולי כי פי בקולי מה שבתוך קולי

“G-d, hearken to my voice (shim'ah bekoli).” Shim'ah is a term for understanding: that He discern in my voice. And it does not say lekoli (“to my voice”), because bekoli means what is within my voice,

דהיינו האהבה מסותרת שיש בכל אדם למסור נפשו על קדושת [קידוש השם] אפי' [אפילו] בקל שבקלים (ועמ"ש מענין שמעה בקולי בד"ה תקעו בחדש שופר ועמ"ש בד"ה לסוסתי בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה אמירה היא בלב כו'):

that is, the hidden love that is in every person, to give up his life for the sanctification of G-d's Name, even in the lowest of the low. (And see what is written on the matter of “hearken to my voice” in the discourse beginning “Blow the shofar on the New Moon”; and see what is written in the discourse beginning “To My mare,” on the matter of “For I said, ‘The world shall be built with kindness’: saying is in the heart, etc.)

14 תהיינה אזניך קשובות לקול תחנוני. הוא מדרגה פחותה מכולם דהיינו מי שמבקש על עצמו (ולא שמעורר רחמים על חלק אלוה שבו שירד מאיגרא רמא כו' ולכן נאמר לקול תחנוני ולא בקולי)

“Let Your ears be attentive to the voice of my supplications.” This is a level lower than all of them: one who asks for himself (and not that he arouses compassion for the part of G-d within him, which has descended “from a high roof,” etc.; and therefore it says “to the voice (lekoli) of my supplications” and not bekoli).

והיא לא פרוחה לעילא מעצמה לזה אמר תהיינה אזניך הם המלאכים הנקרא אזני ה' קשובות לקול תחנוני דייקא דהיינו תחינה שלי שמבקש על עצמו שהם יעלו התפלות למעלה לפני השי"ת [השם יתברך] ב"ה אמן

And it does not fly upward by itself. For this he said, “Let Your ears” (these are the angels, who are called “the ears of G-d”) “be attentive to the voice of my supplications” specifically, that is, my own supplication, in which he asks for himself: that they should raise the prayers on high before G-d, may He be blessed, blessed be He. Amen.

(ודקדוק זה לחלק בין מ"ש שמע' [שמעלה] בקולי ובין מ"ש לקולי ע' [עיין] כיוצא בזה בפ' ראה ע"פ כי תשמע בקול כוי ועיין בזהר פ' וישלח (דקס"ט סע"א [סוף עמוד א]):

(And for this precise distinction between what is written, shim'ah bekoli, and what is written, lekoli, see something similar in Parshas Re'eh, on the verse "When you hearken to the voice," etc. And see in the Zohar, Parshas Vayishlach (end of 169a).)



LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Copy, print and share it freely, crediting Kehot Publication Society and likuteitorah.com; it may not be sold. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likutei-torah/rosh-hashanah/6/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok